

Araştırma Makalesi / Research Article

Morphological Valency Errors of Arab Students Learning Turkish: A Frequency Study on the Verbs

Türkçe Öğrenen Arap Öğrencilerin Biçimbilgisel İstem Yanlışları: Fiiller Üzerine Bir Sıklık Çalışması*

Salih Kürşad Dolunay**

Hüseyin Karabuğa***

Ozan İpek****

Geliş / Received: 04.06.2020

Kabul / Accepted: 22.09.2020

ABSTRACT: The aim of the study is to determine the frequency of verb valency driven errors in the writings of Arab students who learn Turkish as a foreign language. The study is designed to be a case study, which employs a qualitative research approach. The sample of the study consists of 750 Arab students at the level of A1-C1 studying at the Turkish Education Application and Research Center in two universities in the Black Sea Region and the Marmara Region in 2019-2020 academic year. The written final exams were screened and compiled as the data of the study. In the study, revealed 2408 verb valency driven errors regarding 358 different verbs across the exam papers of 750 students. The verbs with the most common verb valency driven errors were as follows; git- (f = 296; to go), sev- (f = 158; to love), gel- (f = 78; to come), başla- (f = 56; to start) and oku- (f = 47; to read). The research findings revealed that Arab students were not able to use the formal forms of Turkish verbs valency correctly and effectively in their written products and that they made various mistakes even in the basic verbal verbs valency. It is estimated that research findings will contribute to curriculum designers, course material developers, educators and researchers.

Keywords: valency, morphological valency, grammar teaching, teaching Turkish as a foreign language

ÖZ: Araştırmanın amacı, Türkçe öğrenen Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığını tespit etmektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıyla desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, Karadeniz ile Marmara Bölgesi'ndeki iki TÖMER'de, 2019-2020 akademik yılında öğrenim gören A1-C1 düzeyindeki 750 Arap öğrencidir. Öğrencilerin biçimbilgisel istem yanlışları yaptıkları fiiller, yazılı ürünlerden tespit edilerek listelenmiştir. Araştırmada, veri toplanan 750 öğrencinin 358 farklı eyleme bağlı olarak toplam 2408 biçimbilgisel istem yanlışı yaptığı tespit edilmiştir. En sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiiller sırasıyla "git- (f=296), sev- (f=158), gel- (f=78), başla- (f=56), oku- (f=47)" olarak belirlenmiştir. Araştırma bulguları, Arap öğrencilerin Türkçe fiillerin biçimbilgisel istemlerini yazılı ürünlerinde doğru ve etkili kullanamadıklarını ve temel söz varlığına ait fiillerde bile çeşitli yanlışlar yaptıklarını ortaya koymuştur. Araştırma bulgularının öğretim programı tasarımcılarına, ders materyali geliştiricilerine, eğitimcilere ve araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: istem, biçimbilgisel istem, dil bilgisi öğretimi, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi

* Etik kurul izni: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu, 15.04.2020 tarihli 2020/69 protokol numaralı izin

** Dr. Öğr. Üyesi, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2931-405X>, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, dolunay_k@ibu.edu.tr

*** Öğr. Gör., ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9284-0204>, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, hsynkarabuğa@gmail.com

**** Arş. Gör., ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2035-1049>, Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, ozan-ipek@hotmail.com

Giriş

L. Tesniere tarafından dilbilime kazandırılan istem terimi, dil birimlerinin kendi etraflarında anlamsal, mantıksal ve söz dizimsel boşluklar oluşturmasını ve bu boşlukların çeşitli dilsel yapılarla tamamlanmasını ifade etmektedir (Aydın Özkan, 2017a; Doğan, 2016b; Vardar, 2002). Başka bir deyişle istem, “dil kendi içinde sistemini sürdürebilmesi için kelime kategorilerinin başka biçimbirimlere ihtiyaç duymasındır” (Hirik, 2018: 125). “Sözlüksel bir unsurun doğal kapasitesi” (Doğan, 2011: 1) olarak da tanımlanan istem, aynı zamanda “bir tümcede bulunan adların, tümcede yönetici konumunda olan eylem, ad, önad ya da ilgece bağlanırken hangi durum işaretleyicisiyle işaretlendiğini, sözdizimsel açıdan hangi pozisyonda bulunduğunu ve anlamsal olarak hangi “rol”ü yüklendiğini anlatan çok yönlü bir kavramdır” (Aydın Özkan, 2017a: 184).

İstem, Türkoloji ve dilbilim çalışmalarında son yıllarda ilgi duyulan bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır (Aydın Özkan, 2017b; Hirik, 2018). Bu terim, İngilizcede “valency, valence”, Almancada “valenz, wertigkeit”, Fransızcada “valence” kavramlarıyla karşılanırken Türkçede çok farklı adlandırmalarla karşılanmaktadır (Aydın Özkan, 2017b). Fiil rejimi (Korkmaz, 1995), durum ekli tamlayıcı (Kahraman, 1996), durum belirleyici (Uzun, 2004), valenz (Uğurlu, 2001), birleşim değeri (Vardar, 2002; Darancık, 2017), hâl eki nöbetleşmesi (Demirci, 2007), fiil-tamlayıcı ilişkisi (Özkan, 1991; Karahan, 1997; Ersoy, 2006; Yalkın, 2016) terimleri bunlardan sadece birkaçıdır (Dolunay, İpek & Karabuğa, 2018). Alanyazın incelendiğinde bu terimlerden en çok “fiil-tamlayıcı ilişkisi” teriminin tercih edildiği görülmektedir. Bunun nedeni istem teriminin genellikle fiillerle ilişkili olarak ele alınması ve yapılan çalışmalarda fiil istemlerinin ön plana çıkarılmasıdır (Doğan, 2011; Dolunay ve diğerleri, 2018). Buna karşın istem terimi, sadece fiillerle ilişkili bir terim değildir. İstem terimi; ad, önad, ilgeç vb. sözcük ulamları ile de ilişkili olduğu için istemle ilgili bir tanımlamada bu tür sözcük ulamlarına da yer verilmesi gerekmektedir (Karaca, 2011; Doğan, 2014; Doğan, 2015; Aydın Özkan, 2017c).

İstem; mantıksal, anlambilimsel ve sözdizimsel istem olmak üzere üç temel başlık altında ele alınmaktadır (Götz-Votteler, 2007; Doğan, 2011; Aydın Özkan, 2017b). Mantıksal istem, sözcük ulamlarının alabileceği istem sayısını işaret eden ve tümcenin merkezi konumundaki sözcük ulamlarının hangi boşluklara sahip olduğunu, bu boşlukların hangi unsurlarla doldurulması gerektiğini ifade eden bir terimdir (Doğan, 2011; Aydın Özkan, 2017b). Anlambilimsel ya da diğer adıyla anlamsal istem, tümcenin merkezi konumundaki sözcük ulamının anlamsal özelliğini inceleyerek bu sözcük ulamının alabileceği anlamsal bileşenleri izah eder ve sözcük ulamlarının tümcede üstlendikleri “eden, etkilenen, hedef” gibi rolleri de inceleyip bu rollerin tümce anlamına etkilerini dile getirir (Hirik, 2018). Sözdizimsel istem ise mantıksal ve anlamsal istemlerin yüzey yapıdaki görünümüdür (Doğan, 2011; Aydın Özkan, 2017a; Doğan, 2018). Helbig, sözdizimsel istemi katılanların seçimlik ve zorunluluklarına bağlı olarak sözdizimsel gerçekleştirmeleri ya da sözdizimsel konumlarıyla ilgili bir durum olarak kabul eder (Götz-Votteler, 2007: 38). Çünkü sözdizimsel istem, isteme ya da istemlere bağlı olarak tümcenin somutlaştırılmış, sınırlandırılmış ve mantıksal-anlambilimsel istem açılarından ele alınarak son şeklinin verilmiş olduğu; istemlerin tam anlamıyla görünür hâle geldiği bir yapıdır.

Biçimbilgisel İstem

Bu çalışmada konu edilen biçimbilgisel istem, sözdizimsel istem düzeyinin bir alt kategorisi olarak ele alınmaktadır. Biçimbilgisel istem, fiillerin kendi anlam özelliklerine göre açtıkları istem boşluklarını tamlayıcılara ulanan belirli durum ekli biçimbirimlerle işaretleme gücüdür (Dolunay ve diğerleri, 2018: 401). Öte yandan, daha önce açıklandığı gibi istem terimi Türkoloji alanında daha çok “fiil-tamlayıcı ilişkisi” terimi ile karşılanmaktadır. Ancak bu terim, aslında modern istem çalışmalarında “biçimbilgisel istem (morphological valency)” terimiyle ifade edilmektedir.

Fiillerin biçimbilgisel istemlerine ilişkin dikkat edilmesi gereken husus, aldıkları durum ekli tamlayıcılar ile biçimbilgisel istem özelliklerine sahip olmalarıdır. Her fiil, her durum ekli tamlayıcıyı alamaz ve yönetemez. Fiil, sözdizimsel düzeyde belli sayıda tamlayıcıyı belli durum biçimbirimleriyle yönetebilir (Doğan, 2011: 59; Doğan, 2018).

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin öğrenmekte ve öğretmenlerin de öğretmekte en çok zorlandıkları konuların başında istem, biçimbilgisel istem konusu gelmektedir (İslioğlu, 2014). Ana dili Türkçe olan bireyler istem edincine sahiptir. Oysa Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler istem konusunda ayrıntılı bir öğrenme sürecinden geçerler (Solak, 2004; İslioğlu, 2014; Güler & Eyüp, 2016). Genel anlamda istem, özel anlamda biçimbilgisel istem, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı ve sözlü anlatım becerilerinde anlamlı, kurallı tümce yapıları oluşturabilmeleri için gereklidir. Biçimbilgisel istem yanlışları, çeşitli sözcük öbekleri ile fiiller arasındaki anlam bağının kopmasına; bunun sonucunda anlam ve yapı bakımından yanlış tümcelerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Yılmaz & Temiz, 2015). Bu yüzden Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin biçimbilgisel istem yanlışlarının saptanması da ayrıca önem kazanmaktadır.

Diğer yandan, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde istem ve biçimbilgisel istem konusunu ele alan çalışmalar da oldukça sınırlıdır. Bununla birlikte, var olan yüksek lisans tezlerinde de (Özkan, 1992; Akdoğan, 1993; Güven, 2007; Yıldırım, 2011) istem konusu, daha çok durum ekleri boyutuyla ele alınmıştır. Öte yandan, yazılan makalelerde de istem konusunun fiil-tamlayıcı ilişkisi (Solak, 2004; Demirci & Dinçaslan, 2016) ve durum eklerinin kullanımı (İslioğlu, 2014; Yılmaz, 2015; Güler & Eyüp, 2016; Kan & Utlu, 2017) boyutlarıyla incelendiği görülmektedir. Alanyazında durum eklerinin öğretimi hususunda eğitimci (Melanlıoğlu, 2012) ve öğrenci (Yıldırım, 2011) görüşlerini inceleyen; durum eklerinin öğretimine dönük etkinliklere, izlenice tasarısına (Öz, 2002; Yılmaz & Temiz, 2015) yer veren çalışmalara da rastlanmaktadır. Yapılan çalışmalar bütünüyle gözden geçirildiğinde genel anlamda çalışmaların Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yaptıkları durum eki yanlışlarının çözümlenmesi konusuna (Özkan, 1992; Akdoğan, 1993; Güven, 2007; Güler & Eyüp, 2016; Kan & Utlu, 2017; Yağmur Şahin, 2013) odaklandığı söylenebilir. Bu çalışmalarda biçimbilgisel istem konusuna, yani fiillerin durum ekli tamlayıcılarla olan ilişkisine ya kısmen değinilmiştir ya da hiç değinilmemiştir.

Yukarıda değinilen çalışmaların dışında, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında Dolunay ve diğerleri (2018) tarafından biçimbilgisel istem konusuna yönelik ayrıntılı bir araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada 200 Arap öğrencinin yazılı ürünlerinden elde edilen verilerle öğrencilerin yaptıkları istem yanlışları belirlenmiş, Arap öğrencilerin

yaptıkları istem yanlışları; fiillere, durum eklerine ve yanlış türlerine göre ortaya konulmuştur. Araştırma kapsamında Arap öğrencilerin istem yanlışları yaptıkları fiiller ve bunların görülme sıklıkları tespit edilse de bunlar her kur düzeyi için 40 öğrenciyle sınırlı kalmıştır. Bu yüzden araştırma sonuçlarının genellenebilirlik açısından yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir.

Yabancı dil öğretiminde çeşitli dil birimlerine ilişkin sıklık araştırmaları yapmak ders aracı hazırlamada, içerik ve materyal geliştirmede oldukça önemlidir. Sıklık çalışmaları, öğretimi yapılacak unsurların tespit edilmesi ve bu unsurların aşamalandırılmasına (Vardar, 2002) ve ders araçları için seçilecek sözcüklerin belirlenmesine (Aksan, 2004) katkı sağlar. Bu bilgiler göz önüne alınırsa yabancı öğrencilerin istem kullanımları ile ilgili bir sıklık çalışmasının da alana önemli katkılar sağlayacağı açıktır. Nitekim Doğan (2011) ve Panerova (2014) da istemin dil öğretimindeki önemini vurgulamışlardır. Bu nedenle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin istem kullanımlarında en çok sorun yaşadıkları sözcükler saptanarak sıklık değerleri ortaya konulmalı, elde edilen veriler; oluşturulan ders araçlarına, öğretim programlarına, ders içeriklerine ve etkinliklere yansıtılmalıdır (Dolunay ve diğerleri, 2018). Görüldüğü üzere, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin istem bilgisinde en çok zorluk yaşadıkları fiillerin ve bunların sıklık değerlerinin tespit edilmesine yönelik araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Yukarıda anlatılanlardan hareketle bu araştırmada, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak araştırmada aşağıdaki probleme ve alt problemlere yanıt aranmıştır:

Problem

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığı nedir?

Alt Problemler:

1. A1 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığı nedir?
2. A2 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığı nedir?
3. B1 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığı nedir?
4. B2 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığı nedir?
5. C1 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığı nedir?

Yöntem

Araştırmanın Yaklaşımı ve Deseni

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıyla desenlenmiştir. Durum çalışması, araştırmacıların gerçek yaşamı, güncel bir ortam içerisindeki bir veya birkaç durumu, zaman sınırlandırmasına giderek farklı veri toplama araçları vasıtasıyla derinlemesine incelediği, durum veya durumları ortaya çıkan temalarla tanımladığı nitel araştırma yaklaşımıdır (Gliner, Morgan & Leech, 2015; Creswell, 2016). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığını belirlemek ve konuyu derinlemesine inceleyerek konunun önemini açıklamak amacıyla yapılan bu nitel araştırma, durum çalışmasıyla desenlenmiştir. Araştırmada, araştırma ve yayın etiği kurallarına uyulmuş olup araştırma öncesinde Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan gerekli izinler alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katılanlara gereken her türlü bilgi önceden verilmiş olup bu kişilere gönüllü olur/onam formu imzalatılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Karadeniz Bölgesi ile Marmara Bölgesi'ndeki iki TÖMER'de 2019-2020 akademik yılında öğrenim gören A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyindeki 750 Arap öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin kur düzeylerine göre dağılımları eşittir. Her kur düzeyinden yüz elliser öğrenci araştırmanın çalışma grubuna dâhil edilmiştir.

Veri Toplama

Araştırmanın verileri öğrencilerin kur sonu sınavlarında yazdıkları metinlerden belgesel tarama yoluyla elde edilmiştir. Belgesel tarama, belge ve kayıtlar incelenerek yapılan veri toplama tekniğidir (Karasar, 2014). Araştırmadan toplanan veriler yalnızca fiillerin istemiyle sınırlı tutulmuş; ad, önad, fiilimsi ve ilgeçlerin biçimbilgisel istemleri çalışmaya dâhil edilmemiştir. Araştırmada önce, öğrencilerden alınan yazılı ürün örnekleri incelenmiş ve fiillerin biçimbilgisel istemleri ile ilgili yanlışların yer aldığı tümceler saptanmıştır. Bu aşamadan sonra ise veri çözümlemeye geçilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışma verilerinin çözümlenmesinde içerik analizinin alt tekniklerinden olan frekans analizi kullanılmıştır. Frekans analizi, en basit şekli ile birim veya öğelerin sayısal, yüzesel ve oransal bir tarzda görünme sıklığını ortaya koymaktır (Bilgin, 2014: 18). Görünme sıklığını sayısal bir tarzda ortaya koymaya çalışan frekans analizlerinde, sayılabilecek nitelikteki birimler, örneğin sözcükler saptanır ve elde edilen veriler frekans türünde ifade edilir. Bu şekilde, belirli birimlerin yoğunluğu saptanarak bunların önemi ve etkileri açıklanabilmektedir (Bilgin, 2014). Bu tanıma uygun olarak araştırma sürecinde toplanan veriler, araştırma sorularının da temelini oluşturan fiillere göre sınıflandırılmıştır. Öğrencilerin biçimbilgisel istem yanlışları yaptıkları fiiller, yazılı ürünlerden tespit edilerek listelenmiştir. Eylemlerin istemi; yalın durum, belirtme durumu, yönelme durumu, bulunma durumu, ayrılma durumu ve araç/birliktelik durumu olarak belirlenmiştir. Eşitlik

durumu, alanyazında tartışılan bir konudur. Nitekim Gencan (1979), Ediskun (1999), Demir (2004?), Göksel & Kerslake (2005), Bilgin (2006), Bilgegil (2009), Erguvanlı Taylan (2015) ve Demir (2017), çalışmalarında eşitlik durumu ve ekine yer vermemişlerdir. Boz (2015: 20), eylemin tümcede görev yüklediği zorunlu ögeler arasında eşitlik durumu eki taşıyan ögeler yer almadığından ekin durum ekleri içinde değerlendirilmemesi gerektiğini; Delice (2019: 58), -CA ekinin bir durum eki değil dönüştürme eki olduğunu belirtmiştir. Erdem (2011: 83)'e göre de eşitlik durumu eki -CA, zorunluluk ilkesi bakımından eksi değere sahiptir. Yine bu çalışmada yer verilmeyen ilgi durumu eki ise adların adlarla ilgisini kurmaktadır. Belirtilen nedenlerle eşitlik durumu ve ilgi durumu ekleri çalışma kapsamına alınmamıştır. Çalışmada, birleşik fiillerin tespitinde Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlük'ten (2005), Ayverdi'nin (2016) hazırladığı Misalli Büyük Türkçe Sözlük'ten (Kubbealtı Lugatı) ve Topaloğlu'nun (2014) hazırladığı Türkçe Sözlük: Güzel Türkçenin Sözlüğü'nden yararlanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi aşamasında araştırmacılar, iki alan uzmanının görüşlerine başvurmuştur. Ayrıca verilerin çözümlenmesi sürecinde, araştırmacılar tarafından daha önce geliştirilmiş olan bir veri çözümlenme formu (Dolunay ve diğerleri, 2018) gözden geçirilip araştırma sorularına uygun şekilde düzenlenmiş ve bu formdan yararlanılmıştır.

Bulgular

Araştırma problemine ve alt problemlere yönelik olarak elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Araştırma Problemine Yönelik Bulgular

Aşağıda “Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığı nedir?” sorusuna yönelik olarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Tüm Kur Düzeylerinde Arap Öğrencilerin Biçimbilgisel İstem Yanlışlarının Fiillere Göre Sıklığı

Sıra	Fiil	f	Sıra	Fiil	f	Sıra	Fiil	f
1	git-	296	121	den-	3	241*	eksik etme-	1
2	sev-	158	122*	elinden geleni yap-	3	242*	emin ol-	1
3	gel-	78	123	görüş-	3	243*	etki et-	1
4	başla-	56	124	götür-	3	244	faydalan-	1
5	oku-	47	125*	haber ver-	3	245*	faydalı ol-	1
6	çık-	46	126	iç-	3	246*	geç kal-	1
7	gör-	46	127*	ihtiyaç duy-	3	247	geliş-	1
8	özle-	44	128	kapat-	3	248	gerçekleştir-	1
9	yaşa-	41	129*	kontrol et-	3	249*	geri çevir-	1
10	bekle-	39	130	kork-	3	250	gezdir-	1
11	yap-	33	131*	mutlu et-	3	251*	gösteri yap-	1
12	kullan-	30	132	öde-	3	252	gül-	1
13	yaz-	30	133	öldür-	3	253*	gürültü yap-	1
14	anlat-	27	134	rahatlat-	3	254*	harap ol-	1
15	bin-	27	135*	resim yap-	3	255*	hasta ol-	1
16	ye-	26	136*	rica et-	3	256	hatırlat-	1
17	dön-	25	137*	seyret-	3	257	heyecanlan-	1
18	bak-	24	138	söndür-	3	258*	hizmet ver-	1

19	bil-	24	139*	teslim et-	3	259*	hoşuna git-	1
20*	yardım et-	24	140*	teşekkür et-	3	260*	ışık tut-	1
21	al-	23	141*	üye ol-	3	261*	iade et-	1
22	bit-	23	142	yıka-	3	262*	ihtiyacı ol-	1
23	izle-	23	143*	yürüyüş yap-	3	263	ilerle-	1
24	öğren-	23	144	açıkla-	2	264	in-	1
25*	davet et-	22	145*	arkasında bırak-	2	265*	israf et-	1
26	söyle-	20	146	ayır-	2	266	kaçır-	1
27	dinle-	19	147*	bahset-	2	267	kaldır-	1
28	kal-	19	148*	başarılı ol-	2	268*	karar al-	1
29	gez-	18	149	başvur-	2	269	karşılaş-	1
30	ol-	18	150	benze-	2	270	kavuş-	1
31	tanış-	18	151	boz-	2	271*	kayıt yaptır-	1
32	uyu-	18	152	cezalandır-	2	272*	kaynak oluştur-	1
33	iste-	17	153	çek-	2	273*	kendine gel-	1
34	bul-	16	154	dayan-	2	274*	kendini düşün-	1
35	ara-	15	155	değiş-	2	275	kes-	1
36	buluş-	15	156	dene-	2	276	kesil-	1
37*	ders çalış-	15	157	dolaş-	2	277	kestir-	1
38	etkile-	15	158*	dört gözle bekle-	2	278*	kiymetini bil-	1
39	geliştir-	15	159	dur-	2	279	kitle-	1
40	alış-	14	160	düzeltil-	2	280	konakla-	1
41	çalış-	14	161	düzenle-	2	281*	konser ver-	1
42	kalk-	14	162	eğlen-	2	282*	kul ol-	1
43	konuş-	14	163*	eşlik et-	2	283	kur-	1
44	anla-	13	164	evlen-	2	284	kurtul-	1
45	güven-	13	165*	fotoğraf çek-	2	285*	kuvvet ver-	1
46	hoşlan-	13	166	geçir-	2	286	küs-	1
47	otur-	13	167	genişlet-	2	287*	maç yap-	1
48	değiştir-	12	168	harca-	2	288*	meşhur ol-	1
49*	devam et-	12	169*	hayal et-	2	289*	misafir ol-	1
50	inan-	12	170*	hayatına gir-	2	290*	motive et-	1
51	gir-	11	171	hazırla-	2	291*	muamele et-	1
52*	arz et-	10	172*	hoş gel-	2	292*	mutlu ol-	1
53	bitir-	10	173	ilerlet-	2	293*	müdahale et-	1
54*	sohbet et-	10	174	indir-	2	294*	namaz kıl-	1
55*	ziyaret et-	10	175	kaç-	2	295*	nefes al-	1
56	at-	9	176*	kaybol-	2	296	odaklan-	1
57	giy-	9	177*	kaydet-	2	297*	önem ver-	1
58	katıl-	9	178*	kaydol-	2	298*	öz çekim yap-	1
59	oyna-	9	179	kız-	2	299*	plan kur-	1
60*	selam söyle-	9	180	kirlet-	2	300*	plan yap-	1
61*	alışveriş yap-	8	181	koy-	2	301*	puan al-	1
62	geç-	8	182*	kulak ardı et-	2	302*	riski azalt-	1
63	göster-	8	183	kullanıl-	2	303*	sahip çık-	1
64	koru-	8	184*	mağlup et-	2	304	sakla-	1
65*	merak et-	8	185*	memnun ol-	2	305	san-	1
66*	piknik yap-	8	186*	mezun ol-	2	306	sat-	1
67	tanı-	8	187*	ortaya çık-	2	307	satıl-	1
68	ulaş-	8	188	öl-	2	308*	sebebiyet ver-	1
69	ver-	8	189	öp-	2	309	sırala-	1
70	yürü-	8	190	planla-	2	310	sok-	1
71*	zarar ver-	8	191*	seyahat et-	2	311*	soru sor-	1
72	bulun-	7	192	sıkıl-	2	312*	sorun yaşa-	1
73*	dikkat et-	7	193*	sıkıntı yaşa-	2	313*	söz ver-	1
74*	hisset-	7	194*	sınav yap-	2	314	sür-	1
75*	iletişim kur-	7	195*	sınava gir-	2	315	şaşıır-	1
76*	keşfet-	7	196*	simgele-	2	316	şekillendir-	1

77	kolaylaştır-	7	197*	spor yap-	2	317*	tahammül et-	1
78	öğret-	7	198*	takdir et-	2	318	tanın-	1
79*	sebep ol-	7	199	taşın-	2	319	tanıt-	1
80	sor-	7	200*	tehdit et-	2	320*	tarif et-	1
81*	yardımcı ol-	7	201*	telefon et-	2	321*	tatil yap-	1
82	aç-	6	202*	terk et-	2	322*	tedavi gör-	1
83	bayıl-	6	203	ütüle-	2	323	tekmele-	1
84	beğen-	6	204*	vazgeç-	2	324*	tekrar et-	1
85	de-	6	205	yağ-	2	325	tembelleş-	1
86	ilgilen-	6	206*	yer ver-	2	326*	temenni et-	1
87*	kabul et-	6	207*	yol aç-	2	327	temizle-	1
88*	kaybet-	6	208*	zaman geçir-	2	328*	temsil et-	1
89	kurtar-	6	209*	aile kur-	1	329*	tercüme yap-	1
90	seç-	6	210	aktar-	1	330*	tesir et-	1
91*	takip et-	6	211	alkışla-	1	331*	teşvik et-	1
92*	tercih et-	6	212	anlaş-	1	332	tıklad-	1
93	çöz-	5	213*	ara ver-	1	333	tırman-	1
94	davran-	5	214*	araştırma yap-	1	334	tut-	1
95	düşün-	5	215*	arkadaş ol-	1	335	tüken-	1
96*	ifade et-	5	216	art-	1	336*	umudu kes-	1
97*	kahvaltı yap-	5	217*	arzu et-	1	337	uygula-	1
98	kazan-	5	218*	âşık ol-	1	338	uzaklaş-	1
99*	nefret et-	5	219	atıl-	1	339	uzat-	1
100*	sahip ol-	5	220	aydınlata-	1	340	üret-	1
101*	tavsiye et-	5	221	azalt-	1	341	üşü-	1
102*	temizlik yap-	5	222	bağlan-	1	342*	vakit geçir-	1
103	unut-	5	223*	balık tut-	1	343*	vakti dol-	1
104	uyan-	5	224*	banyo yap-	1	344	vur-	1
105	bas-	4	225	becer-	1	345	yakala-	1
106	bırak-	4	226*	belli ol-	1	346	yaralan-	1
107	fırçala-	4	227*	birinci ol-	1	347	yararlan-	1
108	gönder-	4	228*	burs ver-	1	348*	yaşanmaz ol-	1
109*	hallet-	4	229	çal-	1	349	yayıl-	1
110	hatırla-	4	230	çal- (hırsızlık)	1	350*	yemek yap-	1
111*	karar ver-	4	231	çalın-	1	351*	yerini al-	1
112*	neden ol-	4	232	çıkart-	1	352	yut-	1
113	paylaş-	4	233*	çözüm bul-	1	353	yüz-	1
114	pişir-	4	234*	destek ver-	1	354*	zannet-	1
115	sağla-	4	235	dile-	1	355	zayıflat-	1
116*	uzak dur-	4	236	dinlen-	1	356*	zevk al-	1
117	yat-	4	237	doğ-	1	357*	zihin aç-	1
118	zehirle-	4	238*	duş al-	1	358	zorlan-	1
119*	cevap ver-	3	239	duy-	1			
120	(müzik) çal-	3	240	düşür-	1			

Toplam Fiil Sayısı: 358

Birleşik Fiil Sayısı: 154

Toplam Yanlış Sayısı: 2408

Birleşik Fiillere Dayalı Toplam Yanlış Sayısı: 431

Tablo 1’de tüm kur düzeylerindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığına yer verilmiştir. Buna göre Arap öğrenciler, yazılı ürünlerinde 358 fiilin kullanımında biçimbilgisel istem yanlışı yapmışlardır. Bu 358 fiile bağlı olarak yapılan toplam yanlış sayısı 2408’dir. En sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiiller sırasıyla “git- (f=296), sev- (f=158), gel- (f=78), başla- (f=56), oku- (f=47), çık- (f=46), gör- (f=46), özle- (f=44), yaşa- (f=41), bekle- (f=39)” fiilleridir.

Tablo 1’de tüm kur düzeylerindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanırlarının birleşik fiillere göre sıklığına da yer verilmiştir. Tablo 1’de birleşik fiiller “*” işareti ile gösterilmiştir. Buna göre Arap öğrenciler, yazılı ürünlerinde 154 birleşik fiilin kullanımında biçimbilgisel istem yanırlı yapmışlardır. Bu 154 fiile bağılı olarak yapılan toplam yanırlı sayısı 431’dir. En sık biçimbilgisel istem yanırlı yapılan birleşik fiiller sırasıyla “yardım et- (f=24), davet et- (f=22), ders çalış- (f=15), devam et- (f=12), arz et- (f=10), sohbet et- (f=10), ziyaret et- (f=10), selam söyle- (f=9), merak et- (f=8), piknik yap- (f=8), zarar ver- (f=8), alışveriş yap- (f=7), dikkat et- (f=7), iletişim kur- (f=7), keşfet- (f=7), sebep ol- (f=7), yardımcı ol-(f=7), kabul et- (f=6), kaybet- (f=6), takip et- (f=6), tercih et- (f=6), hisset-(f=5), ifade et- (f=5), kahvaltı yap- (f=5), nefret et- (f=5), sahip ol- (f=5), tavsiye et- (f=5)” fiilleridir.

Araştırmanın Alt Problemlerine Yönelik Bulgular

Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Aşağıda “A1 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanırlarının fiillere göre sıklığı nedir?” sorusuna yönelik olarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2. A1 Düzeyindeki Arap Öğrencilerin Biçimbilgisel İstem Yanırlarının Fiillere Göre Sıklığı

Sıra	Fiil	f	Sıra	Fiil	f	Sıra	Fiil	f
1	git-	109	26	bekle-	3	51	gez-	1
2	sev-	31	27	buluş-	3	52	hazırla-	1
3	çık-	25	28	bitir-	2	53	iç-	1
4	bit-	21	29*	devam et-	2	54	in-	1
5	gel-	20	30	dolaş-	2	55	iste-	1
6	başla-	18	31	gör-	2	56	kal-	1
7	bin-	17	32	konuş-	2	57	kapat-	1
8	uyu-	16	33	oyna-	2	58*	kaybet-	1
9	dön-	13	34*	piknik yap-	2	59	kazan-	1
10	ye-	13	35*	sohbet et-	2	60	kes-	1
11	kalk-	10	36*	telefon et-	2	61	kullan-	1
12	oku-	9	37	yap-	2	62*	namaz kıl-	1
13*	ders çalış-	8	38*	yardım et-	2	63	otur-	1
14	izle-	8	39	yat-	2	64	öğren-	1
15	yaşa-	7	40	yıka-	2	65	sor-	1
16	dinle-	5	41*	alışveriş yap-	1	66*	spor yap-	1
17*	kahvaltı yap-	5	42	ara-	1	67	tanış-	1
18	uyan-	5	43	bak-	1	68	taşın-	1
19	yürü-	5	44*	banyo yap-	1	69*	temizlik yap-	1
20	al-	4	45	de-	1	70	unut-	1
21	bas-	4	46	değiştir-	1	71	ütüle-	1
22	çalış-	4	47	dinlen-	1	72	ver-	1
23	fırçala-	4	48	doğ-	1	73	yaz-	1
24	gir-	4	49*	duş al-	1			
25	giy-	4	50	geç-	1			
Toplam Fiil Sayısı: 73			Toplam Yanırlı Sayısı: 434					

Birleşik Fiil Sayısı: 14**Birleşik Fiillere Dayalı Toplam Yanlış Sayısı: 30**

Tablo 2’de A1 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığına yer verilmiştir. Buna göre A1 düzeyindeki Arap öğrenciler, yazılı ürünlerinde 73 fiilin kullanımında biçimbilgisel istem yanlışı yapmışlardır. Bu 73 fiile bağlı olarak yapılan toplam yanlış sayısı 434’tür. En sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiiller sırasıyla “git- (f=109), sev- (f=31), çık- (f=25), bit- (f=21), gel- (f=20), başla- (f=18), bin- (f=17), uyu- (f=16), dön- (f=13) ve ye- (f=13)” fiilleridir. Ayrıca biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiillerden 14’ü birleşik yapıdadır. Öğrenciler, birleşik yapıya sahip fiillerde toplam 30 biçimbilgisel istem yanlışı yapmıştır. En sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan birleşik fiiller sırasıyla “ders çalış- (f=8), kahvaltı yap- (f=5), devam et- (f=2), piknik yap- (f=2), sohbet et- (f=2), telefon et- (f=2) ve yardım et- (f=2)” fiilleridir.

İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Aşağıda “A2 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığı nedir?” sorusuna yönelik olarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3. A2 Düzeyindeki Arap Öğrencilerin Biçimbilgisel İstem Yanlışlarının Fiillere Göre Sıklığı

Sıra	Fiil	f	Sıra	Fiil	f	Sıra	Fiil	f
1	git-	108	38	giy-	3	75	iç-	1
2	sev-	51	39	görüş-	3	76	ilerle-	1
3	özle-	34	40*	haber ver-	3	77	kaldır-	1
4	gel-	25	41	katıl-	3	78	kalk-	1
5	gör-	22	42*	teslim et-	3	79	kapat-	1
6	yaz-	21	43*	yardım et-	3	80*	kaybol-	1
7	bekle-	20	44	ye-	3	81*	kayıt yaptır-	1
8*	davet et-	16	45	aç-	2	82	kazan-	1
9	oku-	13	46	ara-	2	83	kork-	1
10	yaşa-	11	47	beğen-	2	84	koru-	1
11	başla-	9	48	bitir-	2	85*	maç yap-	1
12*	selam söyle-	9	49	bul-	2	86*	memnun ol-	1
13	alış-	8	50	dinle-	2	87*	mutlu et-	1
14	bak-	8	51	gönder-	2	88	oyna-	1
15	hoşlan-	8	52	ilgilen-	2	89	öde-	1
16	otur-	8	53*	kaydol-	2	90*	öz çekim yap-	1
17	buluş-	7	54	kız-	2	91	paylaş-	1
18	çık-	7	55	kullan-	2	92*	plan yap-	1
19	gez-	7	56	ol-	2	93*	puan al-	1
20	öğren-	7	57	öp-	2	94*	seyret-	1
21	söyle-	7	58	sıkıl-	2	95	sor-	1
22	taniş-	7	59*	sınava gir-	2	96*	tavsiye et-	1
23	al-	6	60	yap-	2	97*	temenni et-	1
24	dön-	6	61*	aile kur-	1	98	temizle-	1
25	konuş-	6	62*	alışverişe git-	1	99*	temizlik yap-	1
26*	alışveriş yap-	5	63*	ara ver-	1	100*	tercih et-	1
27*	ders çalış-	5	64*	arzu et-	1	101*	tercüme yap-	1
28	iste-	5	65*	bahset-	1	102	tırman-	1

29*	merak et-	5	66*	balık tut-	1	103	ulaş-	1
30*	piknik yap-	5	67	çalış-	1	104	uyu-	1
31	bil-	4	68	de-	1	105*	vakit geçir-	1
32	bin-	4	69	düşün-	1	106	ver-	1
33	izle-	4	70*	elinden geleni yap-	1	107	yakala-	1
34	kal-	4	71*	fotoğraf çek-	1	108	yat-	1
35*	sohbet et-	4	72	gezdir-	1	109	yıka-	1
36*	ziyaret et-	4	73	gir-	1	110*	zaman geçir-	1
37	anlat-	3	74	heyecanlan-	1			
Toplam Fiil Sayısı: 110					Toplam Yanlış Sayısı: 586			
Birleşik Fiil Sayısı: 37					Birleşik Fiillere Dayalı Toplam Yanlış Sayısı: 90			

Tablo 3'te A2 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığına yer verilmiştir. Buna göre A2 düzeyindeki Arap öğrenciler, yazılı ürünlerinde 110 fiilin kullanımında biçimbilgisel istem yanlışı yapmışlardır. Bu 110 fiile bağlı olarak yapılan toplam yanlış sayısı 586'dır. En sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiiller sırasıyla "git- (f=108), sev- (f=51), özle- (f=34), gel- (f=25), gör- (f=22), yaz- (f=21), bekle- (f=20), davet et- (f=16), oku- (f=13), yaşa- (f=11)" fiilleridir. Ayrıca biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiillerden 37'si birleşik yapıdadır. Öğrenciler, birleşik yapıya sahip fiillerde toplam 90 biçimbilgisel istem yanlışı yapmıştır. En sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan birleşik fiiller sırasıyla "davet et- (f=16), selam söyle- (f=9), alışveriş yap- (f=5), ders çalış- (f=5), merak et- (f=5), piknik yap- (f=5), sohbet et- (f=4), ziyaret et- (f=4), haber ver- (f=3), teslim et- (f=3), yardım et- (f=3) fiilleridir.

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Aşağıda "B1 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığı nedir?" sorusuna yönelik olarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. B1 Düzeyindeki Arap Öğrencilerin Biçimbilgisel İstem Yanlışlarının Fiillere Göre Sıklığı

Sıra	Fiil	f	Sıra	Fiil	f	Sıra	Fiil	f
1	git-	48	76*	takip et-	3	151	hatırlat-	1
2	sev-	48	77*	temizlik yap-	3	152*	hizmet ver-	1
3	oku-	23	78	ulaş-	3	153*	iade et-	1
4	başla-	19	79	unut-	3	154	iç-	1
5	gel-	17	80*	üye ol-	3	155	ilerlet-	1
6	gör-	16	81	ver-	3	156	kapat-	1
7	geliştir-	11	82*	yürüyüş yap-	3	157	kavuş-	1
8	anla-	10	83	(müzik) çal-	2	158	kesil-	1
9*	arz et-	10	84	aç-	2	159	kitle-	1
10	güven-	10	85*	arkasında bırak-	2	160	kolaylaştır-	1
11	tanış-	10	86	başvur-	2	161*	konser ver-	1
12	yap-	10	87	benze-	2	162	kork-	1
13	al-	9	88	bin-	2	163	kullanıl-	1
14	anlat-	9	89	bitir-	2	164	kurtar-	1
15	ara-	9	90	çek-	2	165	kurtul-	1

16	dinle-	9	91	de-	2	166*	mezun ol-	1
17	gez-	9	92*	ders çalış-	2	167*	motive et-	1
18	inan-	9	93	eğlen-	2	168*	muamele et-	1
19	kal-	9	94	genişlet-	2	169*	mutlu et-	1
20	öğren-	9	95	giy-	2	170*	mutlu ol-	1
21	özle-	9	96	gönder-	2	171*	neden ol-	1
22	yaşa-	9	97	harca-	2	172	odaklan-	1
23	bekle-	8	98	katıl-	2	173	otur-	1
24	izle-	8	99*	kaydet-	2	174	öldür-	1
25	değiştir-	7	100	kirlet-	2	175*	piknik yap-	1
26	söyle-	7	101*	kontrol et-	2	176	rahatlat-	1
27	alış-	6	102	koru-	2	177*	riski azalt-	1
28	bayıl-	6	103	koy-	2	178	sağla-	1
29	bul-	6	104*	mağlup et-	2	179*	sahip çık-	1
30	çık-	6	105*	merak et-	2	180*	sahip ol-	1
31	göster-	6	106	öde-	2	181	satıl-	1
32*	kabul et-	6	107	paylaş-	2	182*	sebep ol-	1
33*	yardım et-	6	108	seç-	2	183*	sınav yap-	1
34	yaz-	6	109*	seyret-	2	184	sırala-	1
35	ye-	6	110*	sıkıntı yaşa-	2	185	sok-	1
36	bak-	5	111	simgele-	2	186	sor-	1
37	bil-	5	112*	tercih et-	2	187*	soru sor-	1
38	buluş-	5	113*	yardımcı ol-	2	188*	sorun yaşa-	1
39	çalış-	5	114*	yer ver-	2	189*	söz ver-	1
40	geç-	5	115	yürü-	2	190*	spor yap-	1
41*	hisset-	5	116*	zarar ver-	2	191	şekillendir-	1
42*	iletişim kur-	5	117	aktar-	1	192*	takdir et-	1
43	konuş-	5	118*	alışveriş yap-	1	193	tanın-	1
44	kullan-	5	119	alkışla-	1	194	tanıt-	1
45	ol-	5	120*	araştırma yap-	1	195	taşın-	1
46	oyna-	5	121*	arkadaş ol-	1	196*	tatil yap-	1
47	at-	4	122	art-	1	197*	tavsiye et-	1
48	hatırla-	4	123*	âşık ol-	1	198*	tedavi gör-	1
49	hoşlan-	4	124	atıl-	1	199*	tehdit et-	1
50*	ifade et-	4	125	ayır-	1	200	tekmele-	1
51	ilgilen-	4	126	bağlan-	1	201*	tekrar et-	1
52	iste-	4	127*	başarılı ol-	1	202*	terk et-	1
53*	kaybet-	4	128*	birinci ol-	1	203*	teşekkür et-	1
54*	keşfet-	4	129	bit-	1	204*	teşvik et-	1
55*	sohbet et-	4	130*	burs ver-	1	205	tıklad-	1
56	tanı-	4	131	çalın-	1	206	uygula-	1
57*	ziyaret et-	4	132	değiş-	1	207	uyu-	1
58	beğen-	3	133*	dikkat et-	1	208*	uzak dur-	1
59	bırak-	3	134	dile-	1	209	uzaklaş-	1
60	çöz-	3	135	dur-	1	210	uzat-	1
61*	davet et-	3	136	duy-	1	211	üret-	1
62	davran-	3	137	düşün-	1	212	ütüle-	1
63	den-	3	138	düzeltil-	1	213*	vakti dol-	1
64*	devam et-	3	139	düzenle-	1	214	vur-	1
65	dön-	3	140*	etki et-	1	215	yağ-	1
66	etkile-	3	141	evlen-	1	216	yararlan-	1
67	gir-	3	142*	faydalı ol-	1	217*	yemek yap-	1
68*	hallet-	3	143*	fotoğraf çek-	1	218	yut-	1

69	kalk-	3	144*	geç kal-	1	219*	zaman geçir-	1	
70*	karar ver-	3	145	geçir-	1	220	zehirle-	1	
71	kazan-	3	146*	geri çevir-	1	221*	zevk al-	1	
72*	nefret et-	3	147*	gösteri yap-	1	222*	zihin aç-	1	
73	öğret-	3	148	götür-	1				
74*	resim yap-	3	149*	gürültü yap-	1				
75*	rica et-	3	150*	hasta ol-	1				
Toplam Fiil Sayısı: 222				Toplam Yanlış Sayısı: 754					
Birleşik Fiil Sayısı: 83				Birleşik Fiillere Dayalı Toplam Yanlış Sayısı: 159					

Tablo 4'te B1 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığına yer verilmiştir. Buna göre B1 düzeyindeki Arap öğrenciler, yazılı ürünlerinde 222 fiilin kullanımında biçimbilgisel istem yanlışı yapmışlardır. Bu 222 fiile bağlı olarak yapılan toplam yanlış sayısı 754'tür. En sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiiller sırasıyla “git- (f=48), sev- (f=48), oku- (f=23), başla- (f=19), gel- (f=17), gör- (f=16), geliştir- (f=11), anla- (f=10), arz et- (f=10), güven- (f=10), tanış- (f=10), yap- (f=10)” fiilleridir. Ayrıca biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiillerden 83'ü birleşik yapıdadır. Öğrenciler, birleşik yapıya sahip fiillerde toplam 159 biçimbilgisel istem yanlışı yapmıştır. En sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan birleşik fiiller sırasıyla “arz et- (f=10), yardım et- (f=6), kabul et- (f=6), hisset- (f=5), iletişim kur- (f=5), kaybet- (f=4), ifade et- (f=4), keşfet- (f=4), sohbet et- (f=4), ziyaret et- (f=4)” fiilleridir.

Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Aşağıda “B2 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanlışlarının fiillere göre sıklığı nedir?” sorusuna yönelik olarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 5. B2 Düzeyindeki Arap Öğrencilerin Biçimbilgisel İstem Yanlışlarının Fiillere Göre Sıklığı

Sıra	Fiil	f	Sıra	Fiil	f	Sıra	Fiil	f
1	git-	22	52	geç-	2	103*	ihtiyacı ol-	1
2	sev-	21	53	göster-	2	104	inan-	1
3	yap-	13	54	götür-	2	105	kaç-	1
4	anlat-	12	55	güven-	2	106	kaçır-	1
5	gel-	12	56*	hayatına gir-	2	107*	karar al-	1
6	bil-	10	57*	hisset-	2	108	karşılaş-	1
7*	yardım et-	9	58*	hoş gel-	2	109	katıl-	1
8	yaşa-	9	59*	iletişim kur-	2	110*	kaybet-	1
9	başla-	8	60	indir-	2	111*	kaynak oluştur-	1
10	bul-	8	61	kolaylaştır-	2	112	konakla-	1
11	kullan-	8	62	koru-	2	113*	kontrol et-	1
12	ol-	8	63*	kulak ardı et-	2	114	kur-	1
13	bekle-	7	64	öl-	2	115*	kuvvet ver-	1
14	bulun-	7	65	öldür-	2	116	küs-	1
15	bak-	6	66*	tavsiye et-	2	117*	meşhur ol-	1
16	iste-	6	67*	tercih et-	2	118*	mezun ol-	1
17	söyle-	6	68	yaz-	2	119*	misafir ol-	1
18	çık-	5	69*	yol aç-	2	120*	mutlu et-	1
19*	devam et-	5	70*	zarar ver-	2	121*	müdahale et-	1

20	kurtar-	5	71	anla-	1	122*	neden ol-	1
21	etkile-	4	72	anlaş-	1	123*	nefes al-	1
22	kal-	4	73	azalt-	1	124	oyna-	1
23	pişir-	4	74	becer-	1	125	öğret-	1
24*	sebepl ol-	4	75	beğen-	1	126	özle-	1
25	sor-	4	76*	belli ol-	1	127	paylaş-	1
26	tanı-	4	77	bit-	1	128*	plan kur-	1
27	al-	3	78	çal-	1	129	san-	1
28	at-	3	79	çıkart-	1	130*	sebebiyet ver-	1
29*	cevap ver-	3	80	dayan-	1	131*	seyahat et-	1
30	çalış-	3	81	değıştir-	1	132	sür-	1
31	düşün-	3	82	dene-	1	133	şşıır-	1
32	gör-	3	83*	dikkat et-	1	134*	tahammül et-	1
33	otur-	3	84	dinle-	1	135*	takip et-	1
34	öğren-	3	85	dur-	1	136*	tarif et-	1
35*	sahipl ol-	3	86	düşür-	1	137	tembelleş-	1
36	seç-	3	87	düzeltil-	1	138*	tesir et-	1
37	söndür-	3	88*	elinden geleni yap-	1	139*	teşekkür et-	1
38	ulaş-	3	89*	emin ol-	1	140	tut-	1
39	ye-	3	90	evlen-	1	141	tükten-	1
40	zehirle-	3	91	geçir-	1	142*	umudu kes-	1
41	aç-	2	92	geliş-	1	143	üşü-	1
42	ara-	2	93	geliştir-	1	144	ver-	1
43	bin-	2	94	gerçekleştir-	1	145	yağ-	1
44	bitir-	2	95	gir-	1	146	yaralan-	1
45	boz-	2	96	gül-	1	147*	yaşanmaz ol-	1
46	çöz-	2	97*	hallet-	1	148	yat-	1
47*	davet et-	2	98*	harap ol-	1	149	yürü-	1
48	davran-	2	99*	hayal et-	1	150	yüz-	1
49	dön-	2	100	hazırla-	1	151*	zannet-	1
50*	dört gözle bekle-	2	101	hoşlan-	1	152*	ziyaret et-	1
51*	eşlik et-	2	102*	ifade et-	1	153	zorlan-	1
Toplam Fiil Sayısı: 153			Toplam Yanlış Sayısı: 396					
Birleşik Fiil Sayısı: 50			Birleşik Fiillere Dayalı Toplam Yanlış Sayısı: 80					

Tablo 5'te B2 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanıışlarının fiillere göre sıklığına yer verilmiştir. Buna göre B2 düzeyindeki Arap öğrenciler, yazılı ürünlerinde 153 fiilin kullanımında biçimbilgisel istem yanıışı yapmışlardır. Bu 153 fiile bağılı olarak yapılan toplam yanıış sayısı 396'dır. En sık biçimbilgisel istem yanıışı yapılan fiiller sırasıyla "git- (f=22), sev- (f=21), yap- (f=13), anlat- (f=12), gel- (f=12), bil- (f=10), yardım et- (f=9), yaşa- (f=9), başla- (f=8), bul- (f=8), kullan- (f=8), ol- (f=8), bekle- (f=7), bulun- (f=7)" fiilleridir. Ayrıca biçimbilgisel istem yanıışı yapılan fiillerden 50'si birleşik yapıdadır. Öğrenciler, birleşik yapıya sahip fiillerde toplam 80 biçimbilgisel istem yanıışı yapmıştır. En sık biçimbilgisel istem yanıışı yapılan birleşik fiiller sırasıyla "yardım et- (f=9), devam et- (f=5), sebep ol- (f=4), cevap ver- (f=3), sahip ol- (f=3), davet et- (f=2), dört gözle bekle- (f=2), eşlik et- (f=2), hayatına gir- (f=2), hoş gel- (f=2), iletişim kur- (f=2), kulak ardı et- (f=2), tavsiye et- (f=2), tercih et- (f=2), yol aç- (f=2), zarar ver- (f=2)" fiilleridir.

Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Aşağıda “C1 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanıtlarının fiillere göre sıklığı nedir?” sorusuna yönelik olarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 6. C1 Düzeyindeki Arap Öğrencilerin Biçimbilgisel İstem Yanıtlarının Fiillere Göre Sıklığı

Sıra	Fiil	f	Sıra	Fiil	f	Sıra	Fiil	f
1	kullan-	14	40	gir-	2	79	ilerlet-	1
2	git-	9	41	inan-	2	80*	israf et-	1
3	etkile-	8	42*	neden ol-	2	81	iste-	1
4	sev-	7	43*	nefret et-	2	82	kaç-	1
5	yap-	6	44	oku-	2	83	kal-	1
6	bil-	5	45*	ortaya çık-	2	84*	karar ver-	1
7*	dikkat et-	5	46	planla-	2	85*	kaybol-	1
8*	yardımcı ol-	5	47	rahatlat-	2	86*	kendine gel-	1
9	yaşa-	5	48*	sebepl ol-	2	87*	kendini düşün-	1
10	bak-	4	49*	takip et-	2	88	kestir-	1
11	gel-	4	50*	vazgeç-	2	89*	kıymetini bil-	1
12	kolaylaştır-	4	51	ver-	2	90	konuş-	1
13*	yardım et-	4	52	(müzik) çal-	1	91	kork-	1
14*	zarar ver-	4	53	al-	1	92*	kul ol-	1
15	anlat-	3	54	ara-	1	93	kullanıl-	1
16	çık-	3	55	aydınlat-	1	94*	memnun ol-	1
17	değiştir-	3	56	ayır-	1	95*	merak et-	1
18	geliştir-	3	57*	bahset-	1	96*	önem ver-	1
19	gör-	3	58*	başarılı ol-	1	97*	sahip ol-	1
20*	ihtiyaç duy-	3	59	bekle-	1	98	sakla-	1
21	izle-	3	60	bırak-	1	99	sat-	1
22	katıl-	3	61	çal- (hırsızlık)	1	100	seç-	1
23*	keşfet-	3	62	çalış-	1	101*	seyahat et-	1
24	koru-	3	63*	çözüm bul-	1	102*	sınav yap-	1
25	ol-	3	64*	davet et-	1	103*	takdir et-	1
26	öğren-	3	65	dayan-	1	104*	tavsiye et-	1
27	öğret-	3	66	değiş-	1	105*	tehdit et-	1
28	sağla-	3	67	dene-	1	106*	temsil et-	1
29*	uzak dur-	3	68*	destek ver-	1	107*	tercih et-	1
30	açıkla-	2	69	dön-	1	108*	terk et-	1
31	anla-	2	70	düzenle-	1	109*	teşekkür et-	1
32	at-	2	71*	eksik etme-	1	110	ulaş-	1
33	başla-	2	72*	elinden geleni yap-	1	111	unut-	1
34	bin-	2	73	faydalan-	1	112	yayıl-	1
35	bitir-	2	74	gez-	1	113	ye-	1
36	cezalandır-	2	75	güven-	1	114*	yerini al-	1
37	de-	2	76*	hayal et-	1	115	zayıflat-	1
38*	devam et-	2	77*	hoşuna git-	1	116*	ziyaret et-	1
39	dinle-	2	78*	ışık tut-	1	117	kork-	1

Toplam Fiil Sayısı: 117
Birleşik Fiil Sayısı: 46

Toplam Yanlış Sayısı: 238
Birleşik Fiillere Dayalı Toplam Yanlış Sayısı: 73

Tablo 6’da C1 düzeyindeki Arap öğrencilerin yazılı ürünlerindeki biçimbilgisel istem yanırlarının fiillere göre sıklığına yer verilmiştir. Buna göre C1 düzeyindeki Arap öğrenciler, yazılı ürünlerinde 117 fiilin kullanımında biçimbilgisel istem yanırlı yapmışlardır. Bu 117 fiile bağılı olarak yapılan toplam yanırlı sayısı 238’dir. En sık biçimbilgisel istem yanırlı yapılan fiiller sırasıyla “kullan- (f=14), git- (f=9), etkile- (f=8), sev- (f=7), yap- (f=6), bil- (f=5), dikkat et- (f=5), yardımcı ol- (f=5), yaşa- (f=5), bak- (f=4), gel- (f=4), kolaylaştır- (f=4), yardım et- (f=4), zarar ver- (f=4)” fiilleridir. Ayrıca biçimbilgisel istem yanırlı yapılan fiillerden 46’sı birleşik yapıdadır. Öğrenciler, birleşik yapıya sahip fiillerde toplam 73 biçimbilgisel istem yanırlı yapmıştır. En sık biçimbilgisel istem yanırlı yapılan birleşik fiiller sırasıyla “dikkat et- (f=5), yardımcı ol- (f=5), yardım et- (f=4), zarar ver- (f=4), ihtiyaç duy- (f=3), keşfet- (f=3), uzak dur- (f=3), devam et- (f=2), neden ol- (f=2), nefret et- (f=2), ortaya çık- (f=2), sebep ol- (f=2), takip et- (f=2)” fiilleridir.

Sonuç ve Tartışma

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Arap öğrencilerin yazılı ürünlerinde yaptıkları biçimbilgisel istem yanırlarının sıklığını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada, veri toplanan 750 öğrencinin 358 farklı eyleme bağılı olarak toplam 2408 yanırlı yaptığı tespit edilmiştir. En sık biçimbilgisel istem yanırlı yapılan fiiller ise sırasıyla “git- (f=296), sev- (f=158), gel- (f=78), başla- (f=56), oku- (f=47), çık- (f=46), gör- (f=46), özle- (f=44), yaşa- (f=41), bekle- (f=39)” fiilleri olarak belirlenmiştir. Ayrıca söz konusu 358 fiilden 154’ünün birleşik yapıya sahip olduğu ve bunlara yönelik toplam 431 biçimbilgisel istem yanırlı yapıldığı tespit edilmiştir. En sık biçimbilgisel istem yanırlı yapılan birleşik fiiller sırasıyla “yardım et- (f=24), davet et- (f=22), ders çalış- (f=15), devam et- (f=12), arz et- (f=10), sohbet et- (f=10), ziyaret et- (f=10), selam söyle- (f=9), merak et- (f=8), piknik yap- (f=8), zarar ver- (f=8), alışveriş yap- (f=7), dikkat et- (f=7), iletişim kur- (f=7), keşfet- (f=7), sebep ol- (f=7), yardımcı ol- (f=7), kabul et- (f=6), kaybet- (f=6), takip et- (f=6), tercih et- (f=6), hisset- (f=5), ifade et- (f=5), kahvaltı yap- (f=5), nefret et- (f=5), sahip ol- (f=5), tavsiye et- (f=5)” fiilleri olarak belirlenmiştir. Öte yandan, elde edilen veriler öğrencilerin biçimbilgisel istem konusunda ilerleme kaydedemediklerini göstermektedir. Çünkü kur düzeyi ilerlemesine rağmen öğrencilerin mevcut yanırlarını tekrarladıkları tespit edilmiştir. Oysaki öğretim sürecinde öğrencilerin Türkçeye daha fazla hâkim olmaları ve bunun neticesinde de biçimbilgisel istem yanırlarının azalması beklenmektedir. Buna karşılık, A1 kurundaki öğrenciler 73 fiilde 434, A2 kurundakiler 110 fiilde 586, B1 kurundakiler 222 fiilde 754, B2 kurundakiler 153 fiilde 396, C1 kurundakiler 117 fiilde 238 biçimbilgisel istem yanırlı yapmıştır. Yani öğrenciler, biçimbilgisel istem konusunda istikrarlı bir gelişim sergileyememiştir. Bu noktada elde edilen verilere daha ayrıntılı bakmak gerekmektedir:

A1 kurundaki Arap öğrenciler yazılı ürünlerinde, 73 fiilin kullanımında biçimbilgisel istem yanırlı yapmışlardır. Bu 73 fiile bağılı olarak yapılan toplam yanırlı sayısı 434’tür. En sık biçimbilgisel istem yanırlı yapılan fiiller sırasıyla “git- (f=109), sev- (f=31), çık- (f=25), bit- (f=21), gel- (f=20), başla- (f=18), bin- (f=17), uyu- (f=16), dön- (f=13) ve ye- (f=13)” fiilleridir. Bu bulgu, Dolunay ve diğerleri (2018) tarafından ortaya

konan bulgularla benzerlik göstermektedir. Dolunay ve diğerleri (2018) de A1 düzeyinde en sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiilleri sırasıyla “git- (f=32), sev- (f=9), çık- (f=6)” olarak tespit etmiştir.

A2 kurundaki Arap öğrenciler yazılı ürünlerinde, 110 fiilin kullanımında biçimbilgisel istem yanlışı yapmışlardır. Bu 110 fiile bağlı olarak yapılan toplam yanlışı sayısı 586’dır. En sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiiller sırasıyla “git- (f=108), sev- (f=51), özle- (f=34), gel- (f=25), gör- (f=22), yaz- (f=21), bekle- (f=20), davet et- (f=16), oku- (f=13), yaşa- (f=11)” fiilleridir. Elde edilen bu bulgular, İslıoğlu (2014) ve Dolunay ve diğerleri (2018) tarafından ortaya konan bulgularla örtüşmektedir. İslıoğlu (2014), yapmış olduğu incelemede belirtme durumu ekinin yazılmaması ile ilgili 67 yanlışı tespit etmiştir. Bu yanlışların ise en fazla sev- (f=20) fiili özelinde görüldüğünü ifade etmiştir. Ayrıca İslıoğlu (2014), “yaz-” ve “bekle-” fiillerinde de yanlışların yoğunlaştığını dile getirmiştir. Dolunay ve diğerleri (2018) de A2 düzeyinde en sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiilleri sırasıyla “git- (f=16), özle- (f=10), sev- (f=10) ve yaz- (f=8)” olarak tespit etmiştir.

B1 kurundaki Arap öğrenciler yazılı ürünlerinde, 222 fiilin kullanımında biçimbilgisel istem yanlışı yapmışlardır. Bu 222 fiile bağlı olarak yapılan toplam yanlışı sayısı 754’tür. En sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiiller sırasıyla “git- (f=48), sev- (f=48), oku- (f=23), başla- (f=19), gel- (f=17), gör- (f=16), geliştir- (f=11), anla- (f=10), arz et- (f=10), güven- (f=10), tanış- (f=10), yap- (f=10)” fiilleridir. Elde edilen bu bulgular, Demirci & Dinçaslan (2016) ile Dolunay ve diğerleri (2018) tarafından ortaya konan bulgularla örtüşmektedir. Demirci & Dinçaslan (2016), B1 düzeyindeki öğrencilerin “git-, oku-, gel-, gör-” fiillerinde sıklıkla yanlışı yaptıklarını tespit etmiştir. Dolunay ve diğerleri (2018) de benzer şekilde, B1 düzeyinde en sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiilleri “arz et- (f=7), tanış- (f=4), kabul et- (f=4), güven- (f=4), konuş- (f=3) ve başla- (f=3)” olarak tespit etmiştir.

B2 kurundaki Arap öğrenciler yazılı ürünlerinde, 153 fiilin kullanımında biçimbilgisel istem yanlışı yapmışlardır. Bu 153 fiile bağlı olarak yapılan toplam yanlışı sayısı 396’dır. En sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiiller sırasıyla “git- (f=22), sev- (f=21), yap- (f=13), anlat- (f=12), gel- (f=12), bil- (f=10), yardım et- (f=9), yaşa- (f=9), başla- (f=8), bul- (f=8), kullan- (f=8), ol- (f=8), bekle- (f=7), bulun- (f=7)” fiilleridir. Bu bulgular, Dolunay ve diğerleri (2018) tarafından elde edilen bulgularla örtüşmektedir. Dolunay ve diğerleri (2018) B2 düzeyinde en sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiili “git- (f=15)” olarak tespit etmiştir.

C1 kurundaki Arap öğrenciler yazılı ürünlerinde, 117 fiilin kullanımında biçimbilgisel istem yanlışı yapmışlardır. Bu 117 fiile bağlı olarak yapılan toplam yanlışı sayısı 238’dir. En sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiiller sırasıyla “kullan- (f=14), git- (f=9), etkile- (f=8), sev- (f=7), yap- (f=6), bil- (f=5), dikkat et- (f=5), yardımcı ol- (f=5), yaşa- (f=5), bak- (f=4), gel- (f=4), kolaylaştır- (f=4), yardım et- (f=4), zarar ver- (f=4)” fiilleridir. Bu bulgular, Dolunay ve diğerleri (2018) tarafından elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir. Nitekim Dolunay ve diğerleri (2018) C1 düzeyinde en sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiilleri sırasıyla “anlat- (f=6), git- (f=4), gir- (f=4),

kaybet- (f=4), öğren- (f=4) ve tanı- (f=4)” olarak sıralamıştır. Benzer şekilde, “git-” fiilinin en sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiillerden olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın bulgularında da görüldüğü üzere, “git-” fiili, incelenen tüm düzeylerde en sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan fiildir. “git-” fiili gibi Türkçenin temel söz varlığına ait bir fiilin istem bilgisinin orta ve ileri düzeylerde dahi bu denli yanlışı yapılması düşündürücüdür. Benzer şekilde “sev-, oku-, çık-, yap-, öze-” fiilleri için de aynı tespiti yapmak mümkündür. Temel sözcüklerine ait bu basit sözcüklerin istem yapılarının öğrenciler tarafından kazanılamamış olmasını açıklamak oldukça güçtür. Üstelik Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yaygın olarak kullanılan kitap setlerinden elde edilen veriler bu sorunsalı daha da karmaşıklaştırmaktadır. Örneğin, “git-” fiili Hitit kitap setinde 462 (A1: 93; A2: 112; B1: 146; B2: 72; C1: 39), Gazi TÖMER kitap setinde 303 (A1: 72; A2: 103; B1: 59; B2: 39; C1: 30), İstanbul setinde 640 (A1: 120; A2: 162; B1: 115; B2: 123; C1: 120) kez kullanılmıştır (Göçen, 2016). Ders araçlarında bu kadar tekrar edilen bir fiilin istem bilgisinin öğrencilerce kavranmamış olması oldukça dikkat çekicidir. Bunun nedenleri arasında okuma ve dinleme derslerinde fiillerin istem bilgisine dikkat çekilmemesi, durum eklerinin fiillerden bağımsız bir şekilde öğretilmesi, dil bilgisi konularının birbiriyle ilişkisiz bir şekilde ele alınması, sözcük öğretiminin planlı ve sistematik yapılmaması, istem konusunda alanda yeterli bilgi birikiminin bulunmaması ve istem sözlüklerinin, istem listelerinin yeterli düzeyde var olmaması gösterilebilir.

Birleşik yapıli fiillere bağli biçimbilgisel istem yanlışları da eldeki bulgularla benzer bir dağılım göstermektedir. A1 kurundaki Arap öğrenciler, yazılı ürünlerinde 14 farklı birleşik fiile bağli olarak toplam 30; A2 kurundakiler 37 farklı birleşik fiile bağli olarak toplam 90; B1 kurundakiler 83 farklı birleşik fiile bağli olarak toplam 159; B2 kurundakiler 50 farklı birleşik fiile bağli olarak toplam 80 ve C1 kurundakiler 46 farklı birleşik fiile bağli olarak toplam 73 biçimbilgisel istem yanlışı yapmışlardır. En sık biçimbilgisel istem yanlışı yapılan birleşik fiiller sırasıyla “yardım et- (f=24), davet et- (f=22), ders çalış- (f=15), devam et- (f=12), arz et- (f=10), sohbet et- (f=10), ziyaret et- (f=10)” fiilleridir. Arap öğrencilerin özellikle “et-” yardımcı fiili ile oluşturulan birleşik fiillerde sıklıkla yanlışı yaptığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, Arapçada ve Türkçede bulunan ortak fiillerin kimi zaman aynı kimi zamansa farklı biçimbilgisel istemle işaretlenmesine bağlanabilir (Musa, 2015). Bu noktada Arap öğrencilere, Arapçada ve Türkçede bulunan ortak fiillerin hangi biçimbilgisel isteme sahip olduklarının kavratılması gerekmektedir.

Elde edilen bir diğer bulgu da kur düzeyi yükseldikçe öğrencilerin biçimbilgisel istem yanlışlarının sayısında beklenildiği gibi bir azalmanın olmamasıdır. Kur düzeyi yükseldikçe Arap öğrencilerin Türkçenin kurallarına hâkim olması ve dolayısıyla daha az biçimbilgisel istem yanlışı yapmaları beklenirken elde edilen veriler bu varsayımın pek de geçerli olmadığını ortaya koymaktadır. Çünkü kur düzeyi yükseldikçe biçimbilgisel istem yanlışlarında anlamlı bir azalma göze çarpmamaktadır. Hatta en fazla biçimbilgisel istem yanlışına B1 kurunda rastlanmaktadır. Araştırmanın sonuçları, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Arap öğrencilerin Türkçenin biçimbilgisel istem özelliklerini tam anlamıyla kavrayamadıklarını ve yazılı ürünlerinde bunları etkili bir şekilde kullanamadıklarını göstermektedir. Alanyazındaki araştırma sonuçları da bu tespiti destekler niteliktedir

(Solak, 2004; Demirci & Dinçaslan, 2016; Aydın Özkan, 2017b; Nurlu ve diğerleri, 2018; Dolunay ve diğerleri, 2018). Aslında, araştırmada bahsi geçen biçimbilgisel istem konusuna “durum ekleri” başlığı altında A1 düzeyinde yer verilmektedir (Dolunay ve diğerleri, 2018). Başlangıç düzeyinde yer verilen bir konuda beklenen gelişmenin görülmemesi, öğretim süreçleri ve çıktıları açısından düşündürücü bir sonuçtur. Biçimbilgisel istem konusunda sorunların sağaltılamamasının birçok sebebi olabilir. Bunlardan ilki, Türkçe öğretimi için kullanılan kaynakların bu konunun öğretimi için yetersiz kalmasıdır (Dolunay ve diğerleri, 2018). Çünkü istem bilgisi, dil öğrenenler için hayati bir önem taşımaya rağmen geleneksel dil bilgisi ve sözlüklerde yeterince sunulmamıştır (Doğan, 2016a; Doğan, 2016b). Türkçe için de bu konudaki yetersizliklerden bahsedilmelidir. Bu noktada, fiillere bağlı biçimbilgisel istem bilgisinin Türkçe dil bilgisi kitaplarında, Türkçe sözlüklerde yer alması ve kullanım sıklığına dayalı olarak biçimbilgisel istem bilgisini içeren fiil listelerinin hazırlanması gerekmektedir. Zira bunların öğretim sürecinde işlevsel birer materyal olarak kullanımı, öğrencilerin tespit edilen biçimbilgisel istem sorunlarının giderilmesinde yararlı olabilir. Diğer bir sorun da biçimbilgisel istem konusunun “durum eklerinin” öğretiminde göz ardı edilerek özellikle fiillerden bağımsız olarak ele alınmasıdır (Dolunay ve diğerleri, 2018). Türkçede her fiil, belirli bir istemle işaretlenmektedir. Bu noktada, durum eklerinin öğretiminde, fiillere ait biçimbilgisel istem konusunun dikkate alınması ve biçimbilgisel isteme dayalı çalışmaların yapılması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca biçimbilgisel istem konusunun salt kural olarak öğretilmemesine dikkat edilmelidir. Biçimbilgisel istem konusunun aşamalandırılarak ve anlamlı etkinliklerle yapılandırılarak öğretilmesi gerekmektedir. Kur seviyesi arttıkça öğrencilerin karşılaştıkları bilgi yükü de artmaktadır. Öte yandan, tümce yapılarının giderek karmaşık bir hâl alması biçimbilgisel istem yanıtlarının artmasına da sebep olabilmektedir. Kelime ve tümce giderek soyutlaşması, tümce daha fazla kelimedenden oluşması ve öğretim materyallerinde farklı tümce türlerinin yer alması sonucunda biçimbilgisel istem konusunun öğrenciler tarafından kavranması ve yapılandırılması zorlaşmaktadır. Nitekim Özkan (1992) ve Güven (2007) de durum eklerinin öğretiminde benzer bir soruna işaret etmektedir.

Arap öğrencilerin yazılı ürünlerinde çok sayıda biçimbilgisel istem yanlı yapıları, Türkçe ile Arapça arasındaki etkileşimle açıklanabilir. Şöyle ki Arapçada yer alan birçok isim ve fiil, Türkçede de kullanılmaktadır. Ancak Türkçede ve Arapçada var olan bu ortak sözcükler, kimi zaman biçimbilgisel istem yönünden benzerlikler kimi zaman da farklılıklar sergilemektedir (Musa, 2015). Örneğin, “cezbet-, davet et-, fethet-, hallet-, inşa et-, kabul et-, keşfet-, muayene et-, nefret et-, ziyaret et- vb.” fiillerinin Türkçedeki ve Arapçadaki biçimbilgisel istemleri aynıdır (Musa, 2015: 205). Buna karşılık, Arapça isimlerle oluşturulan birleşik yapıları Türkçe fiillerde (Örneğin, “affet-, cesaret et-, dua et-, ibadet et-, niyet et-, şükret-, zulmet-” vb.) biçimbilgisel istem açısından önemli farklılıklar göze çarpmaktadır (Musa, 2015: 207-212). Örneğin, Arapça kökenli “kanaat” ismi ile “et-” yardımcı fiilinden oluşan “kanaat et-” fiili, Türkçede yönelme durum ekiyle işaretlenirken Arapçada araç/birliktelik durum ekiyle işaretlenmektedir (Musa, 2015: 210). Benzer şekilde, Arapçada yönelme durumunun edatlarla işaretlenmesi (Polat, 1998), Türkçede yönelme durumu ile işaretlenen fiillerin de anadili Arapça olan kişilerce yanlış

kullanılmasına sebep olabilmektedir. İşte bu benzerlikler ve farklılıklar, öğrencilerin kafalarını karıştırabilmekte, onların biçimbilgisel istem konusunda olumlu veya olumsuz aktarım yapmalarına sebep olabilmektedir. Öğrenci görüşleri üzerine yaptığı çalışmasında Yıldırım (2011) Arapça konuşan öğrencilerin durum eklerinin kullanımı konusunda ana dillerinden zaman zaman olumlu aktarımda bulduklarını tespit etmiştir. Sonuç olarak biçimbilgisel istem yanlışlarının temel nedenlerinin belirlenebilmesi ve bu noktada, Türkçeyle Arapça arasındaki benzerliklerin, farklılıkların tüm yönleriyle kavranabilmesi için iki dil arasında karşıtsal çözümleme araştırmalarının yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynakça

- Akdoğan, G. (1993). *Yabancıların Türkçe öğreniminde ad durumu ve çekim açısından sık rastlanan yanlışlar ve nedenleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Aksan, D. (2004). *Dilbilim ve Türkçe yazıları*. İstanbul: Multilingual.
- Aydın Özkan, I. (2017a). Türkçede istemi artıran biçimbilgisel kategoriler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 60, s.183-195.
- Aydın Özkan, I. (2017b). Türkçede istemi değiştiren anlamsal süreçler. *International Journal of Language Academy*, 5/4 Ağustos, s. 33-46.
- Aydın Özkan, I. (2017c). *Evrensel dilbilgisi ve Türkçede istem*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ayverdi, İ. (2016). *Misalli büyük Türkçe sözlük. 4. Baskı*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.
- Bilgegil, M. K. (2009). *Türkçe dilbilgisi. (3. Basım)*. Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi.
- Bilgin, M. (2006). *Anlamdan anlatıma Türkçemiz. (2. Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bilgin, N. (2014). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar. (3. Baskı)*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Boz, E. (2015). *Türkiye Türkçesi biçimsel ve anlamsal işlevli biçimbilgisi. (4. Baskı)*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Cem, A. (2005). Dilbilgisi öğretiminde biçim-anlam-kullanım üçlüsü: ders malzemesi hazırlama ve uygulama önerisi. *TÖMER Dil Dergisi*, 128. s. 7-27.
- Creswell, J. W. (2016). *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. Demir, S. B. (çev. ed.) (2. baskı). Ankara: Eğiten Kitap.
- Darancık, Y. (2017). Dilbilgisinde yönetim, birleşim değeri ve bağımsallık. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1, 1, s. 118-122.
- Delice, H. İ. (2019). Türkçede kaç isim durumu vardır?, 6. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi (1-3 Kasım 2019 / Şanlıurfa) Bildiri Tam Metin Kitabı -1- Edebiyat, Eğitim ve Sanat Araştırmaları. (1. Baskı)*. Ulutürk Sakarya, Y. (Ed.). s. 49-62. Ankara: Asos Yayınları.
- Demir, N. (2017). İsim çekimi, H. Pilancı (Ed.) içinde, *Türkçe biçim bilgisi* (ss. 76-98). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Demir, T. (tarihsiz-2004?). *Türkçe dilbilgisi*. Ankara: Kurmay Basım Yayın Dağıtım.
- Demirci, K. (2007). Türkçedeki hâl eki nöbetleşmeleri üzerine. *Karaman Dil-Kültür ve Sanat Dergisi*, 126-139.

- Demirci, M. ve Dinçaslan, M. F. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Suriyeli öğrencilerin durum ekli tamlayıcıları kullanımı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12, 5, s. 1011-1040.
- Doğan, N. (2011). *Türkiye Türkçesi fiillerinde isteme göre anlam değişiklikleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Doğan, N. (2014). Çok işlevlilik açısından Türkçe edatların söz dizimsel ve anlam bilimsel yapısı. *Dil Araştırmaları*, S. 15, s.105-119.
- Doğan, N. (2015). Türkçe sıfatların istem bilgisi. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 12, 3, s. 77-90.
- Doğan, N. (2016a). Türkçe Sözlük'te istem bilgisi. *III. Uluslararası Sözlükbilimi Sempozyumu 03-04 Kasım 2016: Eskişehir*.
- Doğan, N. (2016b). İstem sözlükleri ve Türkçe. *International Journal of Social Science*, S. 42, s. 251-268.
- Doğan, N. (2018). Söz dizimsel açıdan Türkçe fiil sınıfları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2204-2225.
- Dolunay, S. K., İpek, O. ve Karabuğa, H. (2018). Türkçe öğrenen Arap öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki biçimbilgisel istem yanlışları. *Akşemseddin Uluslararası İnsan, Toplum, Spor Bilimleri Sempozyumu, 12-16 Eylül 2018: Çorum*.
- Ediskun, H. (1999). *Türk dilbilgisi. (7. Basım)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erdem, M. (2011). Türkçede çekim ve yapım eklerinin özellikleri ve sınırları. *Bilig*, 58, s. 71-90.
- Erguvanlı Taylan, E. (2015). *The phonology and morphology of Turkish*. İstanbul: Boğaziçi University Press.
- Ersoy, F. (2006). Moğolca ve Türkçede fiil-tamlayıcı ilişkileri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 20, s. 81-98.
- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi. (Gözden geçirilmiş 4. Baskı)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gliner, J. A., Morgan, G. A. ve Leech, N. (2015). *Uygulamada araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Göçen, G. (2016). *Yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığı*. (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Sakarya.
- Göksel, A. ve Kerslake, C. (2005). *Turkish: A comprehensive grammar*. London and New York: Routledge.
- Götz-Votteler, K. (2007). Describing semantic valency. (Edt. T. Herbst ve K. Götz-Votteler). *Valency: theoretical, descriptive and cognitive issues içinde s. 37-50*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Güler, E. B. ve Eyüp, B. (2016). Hâl eklerinin ikinci dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler tarafından kullanılması. *Turkish Studies*, 11, 14, s. 295-312.
- Güven, E. (2007). *Yabancıların Türkçe öğrenirken ad durum eklerinde yaptıkları hataların çözümlenmesi ve bu hataların giderilmesine yönelik öneriler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Hirik, S. (2018). Rol kuramı ile fiillerin anlambilimsel kategorilerinin ilişkisi: iyi ve kötü prens öyküsü örneği. *Türkbilig*, 35, s. 125-142.
- İslioğlu, S. (2014). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde nesne durum ekinin kullanımı ile ilgili yanlışlar ve çözüm önerileri. *Route Educational and Social Science Journal*, 1, 2, s. 101-115.

- Kahraman, T. (1996). *Çağdaş Türkiye Türkçesindeki fiillerin durum ekli tamlayıcıları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kan, M. O. ve Utlu, G. (2017). Errors in case markers made by Syrian students who learn Turkish in temporary education center. *Journal of Education and Training Studies*, 5, 9, p. 205-216.
- Karaca, O. S. (2011). *Kazak Türkçesinde fiil istemleri*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karahan, L. (1997). Fiil-tamlayıcı ilişkisi üzerine. *Türk Dili*, 549, s. 209-213.
- Korkmaz, Z. (1995). Batı Anadolu ağızlarında yazı dilinden ayrılan isim çekim ekleri ve fonologie-morphologie bağlantısı. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar II*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara, s. 222-231.
- Melanlıoğlu, D. (2012). Yabancılara Türkçe öğretenlerin hâl eklerinin öğretimine ilişkin görüşleri: nitel bir araştırma. *Turkish Studies*, 7, 4, 2401-2411.
- Musa, B. (2015). Türkçede Arapça kökenli kelimelerle kurulan birleşik fiillerin istemleri. *TÜBAR*, 38, s. 201-216.
- Nurlu, M., Özkan, N., Kutlu, A., Korkmaz, C. B. ve İlgün, K. (2018). *Yabancılar için Türkçe fiiller sözlüğü*. Ankara: Kalemkitap.
- Öz, N. (2002). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ad durum ekleri ve bir izlençe önerisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Özkan, A. (1991). Türkçede fiil-tamlayıcı ilişkisi ve fiillerin istem değiştirmesi. *Arayışlar- İnsan Bilimleri Araştırmaları*, 1, s.125-150.
- Özkan, A. (1992). *Yabancıların Türkçeyi öğrenmeleri esnasında yaptıkları isim hâl ekleri yanlışları ve bu konunun değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Panerova, J. (2014). Contribution of valency the analysis of language. (Edt. O. Spevak). *Noun Valency içinde s.1-17*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Polat, H. (1998). *Arapların Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Solak, Ö. (2004). "Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Türkçe durum eklerinin öğretimi üzerine", *VIII. Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu*, s. 299- 307. 15-16 Ekim 2004, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Topaloğlu, A. (2014). *Türkçe sözlük: Güzel Türkçenin sözlüğü (1. Basım)*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe sözlük (10 baskı)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uğurlu, M. (2001). Türk lehçelerinin aktarımında valenz sözlüklerinin önemi. *Uluslararası Sözlükbilim Sempozyumu Bildirileri*. Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa, s. 197-206.
- Uzun, N. E. (2004). Dünya dillerinden örnekleriyle dilbilgisinin temel kavramları Türkçe üzerine tartışmalar. *Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi*: 39.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yağmur Şahin, E. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki ek yanlışları, *Tarih Okulu Dergisi*, 6, 15, 433-449.
- Yalkın, A. O. (2016). Yunus Emre Divanı'nda fiil-tamlayıcı ilişkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5, 6, s.1501-1519.

- Yıldırım, H. Ç. (2011). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Türkçe dil bilgisi ve durum eklerine ilişkin öğrenci görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Yılmaz, F. ve Temiz, Ç. (2015). İsim hâl eklerinin yabancı öğrencilere etkinliklerle öğretimi, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 36, s.139-155.